

A KEMECSEI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY LAPJA

Kemecsei Helytörténeti Kronika

2015. XI. évfolyam 2. szám

MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE

Enyedi Sándor: Az Enyedi család (Apai őseim és leszármazottai 1810-től)

Ülő sor: özv. Fekete Jánosné - Enyedi Miklós, Enyedi Miklós, (nagyapapa), Enyedi Miklós (Papp Erzsébet).

Álló sor: Fekete Piroska, Enyedi Miklós (1909-1972), Enyedi Antónia, Enyedi Sándor (apa), Enyedi Ilona, Enyedi Julianna

Adalékok Kemece történetéhez

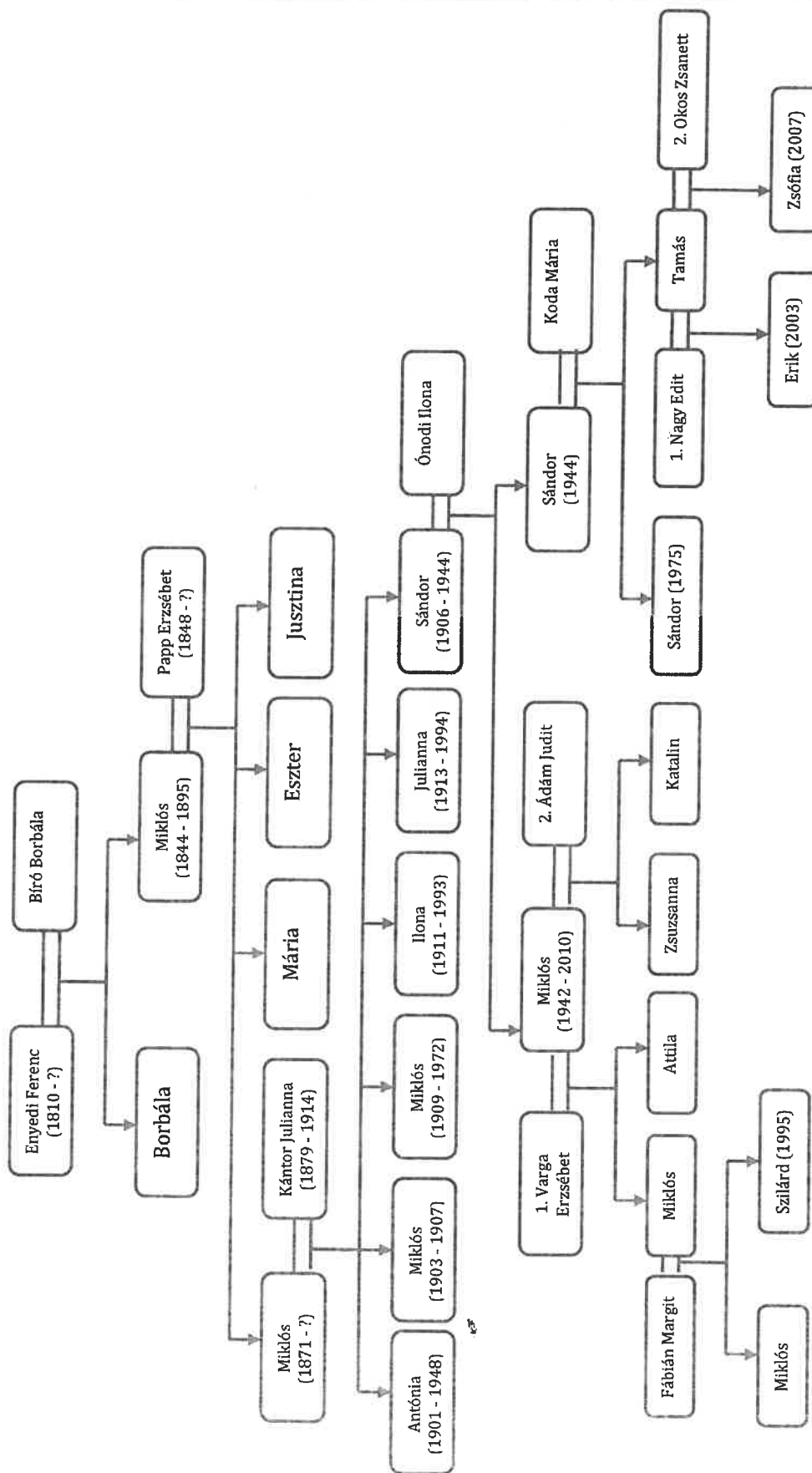
Szabolcs Vármegyében két olyan település volt, ahol a legtöbb nemesi rangú ember élt. Ez volt Kemecse és Gáva. Ennek ellenére többségében voltak a közép paraszti rétegből származó családok. Ilyen volt a mai Széchenyi tér 5 szám alatt lakó (napjainkban édesanyám Mudri Sándorné által lakott porta) Enyedi család. Adatokat csak a Kemecei Református Egyháztól tudtam beszerezni, ugyanis a nádfedeles parókia 1853-ban leégett. Ekkor sok irat és dokumentum a tűz martaléka lett.

A tűzből kimentett iratok között találtam meg üknagyapám, Enyedi Ferenc adatait, aki Kemecsen született 1810-ben. 1848-ban csatlakozott a Kemecei Nemzetőrséghez, ahol mint rendfenn tartó nemzetőr szolgált a szabadságharc bukásáig. Házasságot kötött a szintén kemecsei születésű Bíró Borbálával, akitől két gyermekük született: Borbála (1842) és dédnagyapám Miklós (1844). Dédnagyapám házasságot kötött a kemecsei Papp Erzsébettel, aki Papp János és Pásztor Ilona házasságából született Kemecsen 1848 november 11.-én. Dédnagyapám, id. Enyedi Miklós és dédnagyanyám Papp Erzsébet Kemecsen kötöttek házasságot 1870-ben. Házasságukból 4 gyermek született: Jusztina, Eszter, Mária és a legidősebb Miklós, ő volt az én nagyapám. Ő 1871-ben az ősi Enyedi portán látta meg a napvilágot. Az 1890-es évek elején szolgált az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregében, megtetszett neki a katona élet és elhatározta, hogy hivatásos katona lesz. Az egyik hadgyakorlaton olyan súlyosan megszurta egy bozótövös az egyik ujját, hogy meg kellett műteni. Felmentették a további katonai szolgálat alól, altisztként szerelt le és visszatért szülőfalujába, Kemecsére. Apjuk, id. Enyedi Miklós 1895 telén súlyos balesetet szenvedett fa hordás közben. Felborult szekérrel, a súlyos balesetben életét veszítette. Akkor még Kemecsen nem volt erdő telepítve, hanem az ibrányi Nagyerdőn volt egy része Kemecsének, ahonnan szállították a fát. Ekkor nagyapám, Enyedi Miklós 24 éves volt, és apja halála után neki kellett átvennie a családi gazdaság irányítását. Nagyapám 1900-ban házasságot kötött a besztekeri születésű Kántor Juliannával (1879-1914). Házasságukból öt gyermek született: Antónia (1901-1948), Miklós (1903), aki tüdőgyulladás következtében halt meg 4 éves korában. Mikor a család egy márciusi kora reggel a kertben veteményezett, a felügyelet nélkül

maradt Miklóska kimászott az ablakon és annyira megfázott, hogy tüdőgyulladást kapott és meghalt. Miklós (1909-1972), Ilona (1911-1993), Julianna (1913-1994) és a legidősebb fiú, édesapám (1906-1944) születtek. Nagyapám, első feleségének a halála után házasságot kötött a szomszédban lakó Özv. Fekete Jánosné, szül. Enyedi Erzsébettel, aki családunkkal csak névrokonságban állott. Férje az I. világháborúban halt hősi halált. Egy lányuk született: Fekete Piroska, aki édesanyjával került a családba. Édesapám 1941. december 5.-én házasságot kötött Kemecsen Ónodi János és Márkus Erzsébet leányával, Ónodi Ilonával. Ő volt azoknak a gazdáknak az egyike, aki a kőolaj finomító gyár védelmét ellátó légvédelmi tüzekek menekítésében részt vett, elfogták, "málenkij robotra" hurcolták és eltűnt.

Házasságukból két fiú gyermek született: Bátyám, Miklós (1942-2010) és én, Enyedi Sándor (1944). Miklós bátyám, a mezőgazdasági szakközépiskola elvégzése után jelentkezett a honvédtiszt főiskolára, sikeresen elvégezte, tisztté avatták és honvéd őrnagyként vonult nyugállományba. Miklós házasságot kötött a kiskunfélegyházi Varga Erzsébettel. Házasságukból két fiú gyermek született: Miklós és Attila. Az első házassága tönkrement, így másodszor is megnősült. Második felesége a János-halmi születésű Ádám Judit, mely házasságból két leány született, Zsuzsanna és Katalin. Első házasságából született Miklós fia 1991-ben házasságot kötött a Kiskunfélegyházán született Fábíán Margittal. Házasságukból két fiú született: Miklós és Szilárd (1995). Jelenleg főiskolai hallgatók, a család Kiskunfélegyházán él. Attila nőtlen. Bátyám Enyedi Miklós második házasságából született Zsuzsanna leánya jelenleg boldog családanya. Egy fia született: Péter. Katalin még hajadon. Én 1974-ben nőül vettem az újfahértói születésű Kola Máriát. Házasságunkból 2 fiú született: Sándor (1975) és Tamás (1978). Sándor párjával él, Tamás fiam házasságot kötött a derecskei születésű Nagy Edittel 2002-ben, mely házasságból egy fiú gyermek született: Erik (2003). Második kapcsolatából egy leány született: Zsófia (2007).

A család története úgy alakult, hogy Kemecseről elkerültünk, de remélem, hogy őseink iránti tisztelet, szeretet, nevünk, az Enyedi név továbbra is fenn fog maradni.

Szerkesztette: Lucza János

XI. Helytörténeti Konferencia

Dr. Szabó Géza történész "A dualizmus válságtünetei Szabolcs megyében", **Dr. Bene János** történész "Pola a nagy hadikikötő", **Lucza János helytörténész** "Szabolcs-Szatmár-Bereg megye haditengerészei" című tudományos előadások mellett, "A Monarchia haditengerészetének csatái" elevenedtek meg **Dr. Reszler Gábor** történész legnagyobb érdeklődést kiváltó tudományos elemzésében.

Dr. Bálint József:

A SZABOLCSI HOMOKTÓL A TENGERIG

Mi, szabolcsiak nem voltuk jóban a vízáradattal. A folyók vízeről fülünkbe csengtek Petőfi intő sorai a szabályozatlan Tiszáról.

*„Most az őrült, ki letépte láncát,
Vágtatott a Tisza rónán át,
Zúgva, bögve törte át a gátat,
El akarta nyelni a világot!”*

Ám a tenger, a kikötők, a hajózás, a világrészek felfedezései, az más: az álmunk romantikája volt, talán az is maradt. A mi idősebb nemzedékünknek még kevés módja volt mozi révén kitekinteni a világba. Az Amerikát megjárt idős generáció hírességet azonban éles fülekkel hallgattuk, ha tengerentúli útjaikról beszéltek. A romantika más részét a katonadalokból merítettük, FIUME kikötője nekünk az álom világába tartozott, hazafias kultusza volt. Ki ne dúdolta volna:

*„Fiumei kikötőben áll egy hadihajó,
Közepében, négy sarkában nemzeti lobogó,
Fújja a szél, fújja, hazafelé fújja,
Harminckettes öreg bakák mennek szabadságra.”*

Egyetemi tanulmányaimat Leningrádban, egy híres orosz kikötővárosban végeztem. Itt sok ismertetet szereztem a világról. Hajóztam a Finn öbölben, láttam a filmekből ismert legendás orosz Kronstadt hadikikötő-erődöt.

Az egyetem után, itthoni gazdaságpolitikai beosztásomban, sok országban megfordultam. 1955-ben megláthattam a Balti tenger partját Tallinban, megtekinthettem az első szovjet atomerőművet Moszkva közelében. Később az amerikai Phyladelphiaban és Havannában, majd az afrikai Marocco területén Casablanka és Tanger kikötőkben fotóztam tengerjáró óriáshajókat. Hosszú lenne az országok és megtekintett tengeri kikötők felsorolása.

A legnagyobb és legmeghatóbb élményem mégis Fiume maradt. Oda turistaként 1956-ban jutottam el. Bejártam a város nevezetességeit, a pályaudvarát is. Találtam a vasúti pálya mellett egy határjelző törpe oszlopot MÁV felirattal, az egyik 12 méteres sínpálya oldalán pedig az általam jól ismert DIÓSGYŐR feliratot. Abbázia partján pedig megtapasztaltam az esti órákban az árdagályt. Ahol nappal még elérte a talpam a tenger fenekét, ott este már elmerültem a mélyebbé duzzadt vízben. Elő kellett vennem a kutyaúszást.

Adalékok Kemence történetéhez

A Nemzeti Munkapárt megalakulása járásunkban

Hazánk, de környezetünk dualizmus-kori történetében is 1867-1910 között erényeivel és számos hibájával együtt meghatározó szerepet töltek be a 48-as, a Függetlenségi, a Balközép, a Függetlenségi és 48-as Párt képviselői, személyiségei. Kemecsen közülük is a legkiemelkedőbb Krasznay Péter főszolgabíró, és Borbély Gáspár választókerületi elnök.

Az 1906-1910 közötti koalíciós kormány kezdetektől bomlékony talapzaton állt, 1909-ben belső egyetértés is megbomlott, 1910-re megbukott.

A Nemzeti Munkapárt gróf Tisza István vezetésével 1910. február 19-én megalakult, újjászerveződött. Tisza István átgondolta a magyar vezető réteg helyét, szerepét. Belátta, hogy a fennálló társadalmi-politikai rendszernek nem a parlamenti ellenzék a fő ellensége, hanem a demokrácia növekvő tábora, s a szocialista népmozgalmak. Legfőbb értéknek nem a parlamentarizmus működtetését tekintette, hanem az uralkodói elit területi és hatalmi birtokállományának megőrzését. Nagy erőfeszítéseket tett a birtokos osztály, a konzervatív erők összefogására.

A Nemzeti Munkapárt és a képviselőház elnökeként, majd miniszterelnökként szorosán kezében tartotta a politikai élet szálait. Miniszterséget, magas kormányzati hivatalt, főispánságot csak személyes beleegyezésével tölthettek be.

A Nyírvidék mint korabeli sajtó igen értékes forrást közöl a Nemzeti Munkapárt 1914 év eleji járásunkban történt megalakulásáról Kemecsen:

"Pénteken reggel a nyíregyházi vasúti állomásról különvonaton indult Ujfalussy Dezső dr. főispán vezetésével a nyíregyházi társadalom számos vezető tagja Kemecseére. A vasúti állomáson zászlók alatt várták az érkezőket, a kemecsei polgárság élén Szmrecsányi Sándor főjegyző fogadta a vendégeket. Lelkes szavakkal üdvözölte a főispánt, akit ez a nép annál nagyobb szeretettel vesz körül, mert a főispánt ide köti ehhez a vármegyéhez gyermekkorra, egész családi múltja. A község polgárságának megbízásából szeretettel köszönti a főispánt Kemecse földjén és kéri, érezze otthon

magát itt, ahol mindenki megbecsüléssel, szeretettel, tisztelettel várja.

Meleg szavakkal válaszolt az üdvözlésre a főispán, aki elmondta, hogy valahányszor Kemecse mellett vitte el a vonat, mindig fülébe cseng egy gyermekkorában hallott nótának az első néhány szava: Kemecsei fogadóban igazán... Ez az igazán szó jellemezte az ő lelkében Kemecset, amelyet régen vágyott megismerni és ez a szó van a lelkében most, amikor ezt a szíves fogadtatást, ezt a lelkesedést látja. Örömmel tölti el, hogy a munkapárt kemecsei zászlóbontásához ilyen nagy számmal jöttek el, de azt kéri, tartsanak is ki a zászló mellett, lengessék büszkén, kitartóan.

Viharos éljenzés követte a főispán szavait, majd hosszú kocsisorban vonultak be Kemecseére. Amikor a főispán leszállt, Mezőssy László főszolgabíró fogadta és üdvözölte a járás nevében. Amikor a főispán Elek László pártelnökkel a terembe lépett, hosszantartó, lelkes éljenzés tört ki és percekig ünnepelték a főispánt és a pártelnököt.

A gyűlést Elek László, a nyírbogdányi kerület munkapárti elnöke nyitotta meg.

A gyűlés első szónoka Prok Gyula dr. nyíregyházi ügyvéd volt, aki után Halászy Caesár r. k. plébános, majd Szikszay András ibronyi ref. lelkész beszélt.

A választók egyértelmű megnyilatkozása után az elnök a pártot megalakítottnak jelentette ki és indítványozta, hogy úgy Tisza István gróf miniszterelnököt, mint Khuen-Héderváry Károly gróf pártelnököt táviratban üdvözöljék. Az indítványt a párt vezérének éltetése mellett elfogadták. Déli tizenkét órakor a nagyvendéglőben közös ebéd volt, amelyet a kemecseiek rendeztek szíves vendégszeretettel az idegenek tiszteletére.

Az egyes községek munkapárti vezetőit következőkép választották meg:

Napkor: Elnök: Révész Mátyás. Alelnökök : Kosztik József, Pál András, Éberhardt István, Lekli János, Jdb. Lipták János. Jegyzők : Pávai Andor, Holenyák István és Adám József. Választmány: Tóth András, Kéninger Antal, Guráj Antal, Molnár György, Hepp József, Rokkosinyi János, Kosztik József, Fényes Ignác, Klein Jakab, Fisch Jakab.

Vasmegyer: Elnök: Lichtmann Mór. Alelnökök : Gál Ignác, Hódi Károly, Hódi János, Kulifai József, Szentpéteri József. Jegyző: Szentpéteri Pál.
Apagy: Elnök: Szabó Aladár. Alelnökök: Puskás Simon, Puskás István, Kis Ferenc, Kis József. Jegyző: Tóth Zsigmond.
Székely: Elnök: Zoltán Sándor, Alelnökök: Fried Dániel, Hódy Gusztáv. Jegyző: Nagy Lajos.
Pátroha: Elnök: Mikó Albert. Alelnökök: Nagy K. Gábor, Teremy Balázs, Weisz Jenő. Belinszki Péter, Mozga Bertalan, Mozga Gyula, Nagy Péter, K. Nagy Gábor, ifj. Pázmány András, K. Szabó Gábor, Teremy Béla. Jegyző: Lebovits Antal. Választmány: Berencsi Ferenc, Baán János, Bócsi Bertalan, Frischmann Sámuel, Grosz Móric, Grüner Hermann, Huszár György, Klein Lébi, Katona Bálint, Magyar Ferenc, Halász Dániel, Maklári Károly, idb. Mozga Balázs, S. Mozga Imre, Mozga László, Nagy Mihály, Zs. Nagy Pál, S. Nagy József, Nidermann Sámuel, Groszmann Éliás, Scvartz Nátán, Szabó Mihály, ifj. A. Szabó Menyhért, Weinberger Henrik, Valu István.
Nyírtas: Elnök: Fülöp Bernát. Alelnökök : Fekete János, Glancz Miksa, Fekete György, Fojtán János. Jegyző : Fülöp Ignác.
Kótaj: Elnök: Zoltán József. Alelnökök: Sipos Mihály, Groák Lajos, Kecskeméthy Mihály.
Demecser: Elnök: Elek László. Alelnökök : Teremy József, Ehrenreich Adolf, Balogh Ferenc, László Albert, Balázsy János, Tóth István, Leicht Dávid, László Dezső, Hegedűs Sámuel, Kovács Antal,

Benya Antal, Bötykös Lajos. Jegyzők: Eördögh Jenő, Asztalos Péter.
Nyírtura: Elnök: Laskai Dániel. Alelnök: ifj. Biri Gábor. Jegyző: Klein Henrik.
Sényő: Elnök: Tökési Miklós. Alelnök : Pisla István. Jegyző : Weisz Lipót.
Oros: Elnök: Burger Pál. Alelnökök : Stein Aladár, Szilágyi Károly, Cs. Vida János, Bodnár Mihály, Kelemen György. Jegyző : Sextin Vilmos.
Tiszabercel: Elnök: Korocz József. Alelnökök : Nagy István, Eperjesy László. Jegyző: Vas István.
Ibrány: Elnök: Bleuer Jenő. Alelnökök: Puskás Dániel, Német János. Jegyző: Bakó András.
Buj: Elnök: Andrásy Kálmán. Alelnökök: dr. László Adolf, Erdei Antal, Barta László.
Gáva: Elnök: Barát Imre. Alelnökök: Gzomba Pál, ifj. Mikita Mihály. Jegyző: Betku János.
Paszab: Elnök: Szikszay András. Alelnökök: Györék József, Biró Lajos.
Kemecse: Elnök: Dr. Kiss Ferenc. Alelnökök: Dr. Megyery Pál, Hagymásy Antal, Terhes József, Láng Arnold. Jegyző: Dinda Mihály.
Nyírbogdány: Elnök: Ulrin Benedek. Alelnökök: Sinka László, Pollák Hermán, Glück Antal, Balogh Imre.
Nyírpazony: Elnök: Szakolyi Ferenc. Alelnökök: Deutsch Lipót, Burger János. Jegyző: Gál István.
Nyírtét: Elnök: Rosenbaum Jenő. Alelnökök: Pór József, Kántor Pál, Harstein Sándor. Jegyző : Seres István.
A gyűlés azután a főispán rendkívül lelkes ünneplése mellett ért véget."

Forrás: Mitták Ferenc: Képes magyar história 533-534 oldal
Nyírvidek, 1914. január 25.

Honlap ajánló: <http://muzeum.kemecse.hu>

A Kemecei Helytörténeti Krónika a kezdetektől 2005-től elérhető digitális formátumban Kemece város honlapján. 2015. januárban a kemecei helytörténet digitális publikálása újabb mérföldkőhöz ért azzal, hogy elindult a <http://muzeum.kemecse.hu> honlap. Ajánljuk a kedves olvasók figyelmébe, hiszen régi képeslapok, múzeumi galéria, kemecei történelmi arcképcsarnok, nemesi családok címerei, régészeti leletek, könyvajánló, a konferenciák beszámolóí és prezentációí és a Krónikák 40 db online száma mellett, számos új helytörténeti írás is megtalálható. A honlapot Kemece Város Önkormányzata üzemelteti, Bartha István készítette, felelős szerkesztő Lucza János, honlapszerkesztő Lucza Viktor. A mai kornak megfelelően "responsive" a weblap, azaz okos telefonról, tablet-ről, személyi számítógépről, vagy akár iPad, iPhone-ról is optimális méretben jelenik meg.

Lucza Viktor

Pedagógusok köszöntése

A köszönet, a köszöntés a hála, a megbecsülés, a tisztelet kifejezése. Korok, eszmék, világnézetek változtak, a pedagógus, a nevelő, a tanár, a tanító szavak évszázadok óta nemes fényükben csengenek. Kemece lakosai iskolásként, szülőként a mai napig hálatelt szívvel emlegetik kedvelt, kiváló tanáraikat. De minden kornak voltak kiváló, példa értékű pedagógusai. A 19. században az 1800-as években országos hírnű Pásztor Dániel, a dualizmus kor Délczegh Sándora, az 1945 utáni nagy generáció nevében Kozma István igazgató tanító. Helytörténeti Krónikánk 2005-ös megalakulása óta folyamatosan közöl fotókat, tablóképeket, írásokat e neves iskola több száz éves történetéből, most Délczegh Sándor halálának 90. évfordulója alkalmából korabeli sajtó visszaemlékezéssel, Kozma István halálának 15. évfordulója alkalmából e néhány képpel, köszönti a régi és jelenlegi pedagógusainkat.

"Megjutalmazott tanító, a vallás- és közoktatásügyi miniszter, Délczegh Sándor kemecei református tanító részére kiváló érdemeinek elismerésül évi 600 korona fizetés természetével bíró államsegélyt engedélyezett."

Nyírvidék, 1914. augusztus 23.

"A kemecei iskolaigazgató kitüntetésére. A király Délczegh Sándor kemecei református iskolaigazgatónak az arany érdemkeresztet adományozta. Délczegh Sándor, akit ez a szép királyi kitüntetés ért ma 62 éves és 42 éve működik a tanítói pályán. öt éve igazgatója a kemecei református iskolának és egyébként is előkelő pozíciót foglal el a kemecei társadalmi életben."

Nyírvidék, 1917. február 15.

"Délczegh Sándor

Meghatódottsággal vesszük a fájdalmas hírt, hogy a magyar népnevelésügy kiváló munkatársa, a Szabolcsmegyei ref. Tanítóegyesület díszelnöke, Délczegh Sándor kemecei ref. igazgató-tanító május 1-én reggel súlyos betegség után elhalt. Elhunyt nagy veszteség a vármegye kulturéletében, amelynek szolgálatában 50 évet töltött el, generációkat nevelve a hazának istenfélelemben, hazaszeretetben, jó erkölcsökben és alapos képzettségben. Tanítványai közül vármegyénk közéletében számosan foglalnak el vezető pozíciót, bizonyosságot adva arról, hogy alapvető ismereteiket avatott kézből vették s kezdő ifjúságaikban helyes irányt kaptak az élet küzdelmeire. Épen a folyó évben készültek volt tanítványai, ösmerősei, tisztelői kemecei tanítókodásának 50 éves jubileumát megünnepelni. Az érdekes tanítómester azonban a nála megszokott szerénységgel immár örökre kitért az ünnepeltetés elől. Félszázados kitaró, ernyedetlen munka után, pihenés nélkül dolgozott az utolsó percig, amíg a halálos betegség lábáról le nem vette. Most már elpihen az örök nyugalomban. És mi, akik a magyar kulturának szolgálatában büszkén tartottuk magunkat az ő munkatársainak, azt a pálmát, amelyen félévszázados jubileuma alkalmából szándékoztunk lábai elé helyezni, e sorokban küldjük ravatalához fájdalomunknak, elismerésünknek s igaz kegyeletünknek őszinte jeléül!

Temetése vasárnap délután 4 óra kor lesz. — Kemece község képviselőtestülete, nagy érdemekben elhalt tisztas tanítómesterét saját halottjának nyilvánította."

Nyírvidék, 1925. május 3.

***Nemzedékek hálával és tisztelettel
említik a nevét***

Kozma Istvánné, Erzsike néni

10 perc pihenő az iskola udvarán

Balról jobbra:

***Haraszi Béla
Kozma István
Kozma Sándor
Kovács Ferencné
Szova Istvánné***

Élettörténetük: tanító néni

***Hajnal Gusztávné, Ilike néni
Katona Jánosné, Marika néni***

Impresszum

Felelős szerkesztő: Lucza János **Kiadja:** Kemecse Város Önkormányzata
Technikai szerkesztő: Lucza Viktor **Online szám:** <http://muzeum.kemecse.hu>
E-mail: kemecse.muzeum@freemail.hu

Adalékok Kemecse történetéhez